

## **ARTA SCRISULUI LA EGIPTENI**

Civilizatia egiptului antic este una dintre cele mai fascinante.Acest lucru se datoreaza nenumaratelor vestigii arheologice: complexul de la Gizeh, (marile piramide si Sfinxul), complexul Luxor, Templul din Karnak, sutele de morminte din necropola regala “Valea Regilor.”

Toate acestea insa ar fi ramas cumva misteriose ,mai misteriose de cum sunt, daca vechii egipteni nu ar fi impodobit templele, basorelifurile,frescele, statuile, cu relatari scrise despre faraoni,zei ,ostasi ,oameni simpli.

Egiptenii avea pasiune scrisului si a imortalizarii pe acesta cale a tuturor aspectelor vietii sociale.

Vechii egipteni au avut intodeauna un simt aparte pt opere grandioase si eterne.

Faroanii care erau considerati personificari ale zeitatilor doreau sa ramana in eternitate si a fost dealungul a mii de ani o cursa pt cel mai mare edificiu, incepand de la mastabete din caramizi nearse,trecand spre piramidele din piatra in trepte si terminand cu monumentala piramida a lui Kheops

Toate aceste mari edificii facute sa dureze milenii nu ar fi avut sens daca egiptenii nu ar fi detinut arta scrisului pt. a transmite posteritatii mesajele lor de dincolo de moarte.

Egiptenii sunt al doilea popor care dupa sumerieni au inventat scrisul.Acest lucru se intampla cu 5500 de ani in urma.

Greu de afirmat care a fost necesitatea primordiala care adus la aparitia scrisului.

Cert este ca societatea egipteană era una prosperă,prosperitate garantată de revarsările anuale ale Nilului,de sistemul de îndiguiri și irigații pe care-l foloseau.

Astfel, a putut să apara un excedent alimentar,o diviziune a muncii, primele asezari urbane.

Dat fiind faptul că întreg pamantul Egiptului apartinea de drept Faraonului și datorita centralizării timpuri a statului Egiptean, Faraonul prin reprezentanții săi **nomarhii** (existau 42 de nome) a dorit să tina o evidență a recoltelor și taxelor percepute precum și a obligațiilor în munca pt. desecari și înrătăcinarea canalelor de irigații și a digurilor.

Acest lucru nu ar fi fost posibil fără dezvoltarea scrierii. Practic în condiții similare cu cele de pe malurile Tigrului și Eufratului apare și în Egipt scrierea  
Ulterior, odată cu dezvoltarea societății Egypțene și unificarea celor două regate (Menes 3100 i. Hc.) pot să se dezvolte construcțiile faraonice și înscrarea acestor realizări în granit și bazalt spre a dura o vesnicie.

Egiptenii însăși își intitulau scrierea **mdju netjer** care înseamnă cuvinte ale divinității. Acest sens a fost preluat și tradus în greacă **hiero**=sacru **glipha**= inscripție semn în piatră Primele scrieri au fost date din perioada predinastică (3500 i.Hc.) și apar pe ethichete din os și oale.

Cu timpul vechea scriere egipteană pe care astăzi o numim prin generalizare hieroglifica a evoluției în trei direcții.

Scrierea hieroglifica.

Scrierea hieratică.

Scrierea demotica.

Champollion avea ca definiție a sistemului hieroglific, "un sistem complex, o scriere figurativă, simbolică și fonetică, în același timp, într-un același text, aceeași frază, uneori același cuvânt.".

În funcție de context, un același caracter poate avea un sens:

- figurativ (ideografic), caracterul exprimă ceea ce reprezintă el.
- simbolic, caracterul exprimă o idee diferită de ceea ce reprezintă el.
- fonetic, caracterul este utilizat ca și literă într-un cuvânt, fără altă valoare în afara sunetului care îi corespunde în ansamblul de sunete al cuvântului.

Aparitia hieroglifelor este considerată a fi către 3500 î.Ch. Inițial exclusiv figurativă, având în jur de 700 de caractere, scrierea hieroglifică s-a îmbogățit în timp, ajungând la nu mai puțin de 5.000 caractere în epoca elenistică.

**Scrierea Hieroglifica** este prima care a apărut este predominant pictografica (ideografică) dar și simbolica sau fonetica, uneori trebuia citita ca o definitie a unui rebus din ziua de azi.

**Exemplu** I bilieve (Eu cred) Egipteni ar fi scris eye(ochi) bee(albina) leaf(frunza) și ar fi desenat simbolurile acestor cuvinte dar citirea sa-ri fi facut folosind sonoritatea lor.

Uneori pentru a usura citirea la sfarsitul cuvantului se află un determinant.

Hieroglifa se scria fie orizontal de la dreapta la stanga fie vertical de sus în jos în coloane fără spații între cuvinte sau alte semne de punctuație.

O formă derivată este scrierea **hieroglifa cursiva** care era o formă simplificată de hieroglifa destinată scrierii pe papirusuri, ceramica, lemn, piele și urmărirea inscrișilor mai puțin importante decât cele săpate în piatră sau desenate în camerele mortuare.

### **Scrierea Hieratica (hieratika gr=preotime, cler)**

Desi denumirea ar putea incurca, aceasta scriere a devenit una religioasă abia în jur de 600 i.Hc., odată cu dezvoltarea scrierii demotice. Până la acea epocă a fost scrierea uzuală în acte comerciale, administrative, opere literare, opere științifice etc.

Practic se asemăna cu scrierea hieroglifica din care a derivat ca și formă simplificată.

Nu trebuie confundată cu scrierea **hieroglifica cursiva** care era destinată textelor religioase pe alte suporturi decât piatră (Ex. Cartea Mortilor) și care era mult mai apropiată de hieroglifica.

### **Scrierea Demotica (demos gr=popor)**

Este scrierea care apare în perioada Elenistică a regilor Ptolomei.

Reprezintă o formă foarte cursivă de scriere derivată din hieratica.

În perioada aceasta ca urmare a influențelor Eladei se pare că un procent mai mare din populație erau literati. Practic era scrierea folosită în mod cotidian în toate inscrișurile cu excepția textelor religioase.

Textele hieroglife erau pe zidurile templelor zeului Amon din Karnak pe coloanele templelor din Luxor, pe soclul gigantilor statuii ale lui Ramses II.

Aceasta in pofida faptului ca foarte putini stiau in acea vreme sa citeasca. Se estimeaza ca aproximativ 1% din populatie era alfabetizata.Faptul ca doar atatia de putini stiau sa scrie si sa citeasca in timp ce scrisul era prezent peste tot in jurul lor, dadea o importanta deosebita celor ce cunostea aceasta taina: **Scribii**

Ei se bucurau de un respect deosebit in Egipt si aceasta ocupatie era una dintre cele mai apreciate.

Exista in interiorul acestei caste o ierarhie profesionala. Cei mai multi se ocupau de sarcini uzuale pt oamenii simpli cum ar fi scrierea contractelor de casatorie sau de vanzare-cumparare.

Altii erau pe langa inaltii demnitari sau preoti.

Cei mai importanti lucrau la curtea Faraonului.

Un scrib trebuia sa invete aproximativ 700 de semne, dintre care unele reprezentau idei si obiecte, iar altele reprezentau sunete.

Din cauza complexitatii scrierii egipcene invatarea scrisului incepea la sase sau sapte ani, fiind alesi numai baieti apartinand clasei instarite adesea fii ai unor scribi.

Acestia exersau pe cioburi. Au fost gasite numeroase asemenea cioburi continand texte dictate de invatator.

Pe langa scriere si citit tinerii scribi studiau matematica si arhitectura asa incat la terminarea studiilor putea sa devina si intendenți, perceptori, trezorieri, arhitecti.

Exista dovezi ca elevilor neascultatori li se aplicau corectii corporale.

Desi majoritatea scribilor erau baieti au existat foarte putine fete care au devenit scribi.

Acestea erau fie odrasle ale faroaonului fie erau destinate sa ocupe functia de preotese pt cultul unei zeitati unde nu puteau fi acceptati barbatii.

Desi educatia era aspra si perioada destul de lunga, dupa terminarea studiilor, atunci cand puteau fi lasati sa lucreze pe cont propriu, in fata scribului se deschidea perspectiva unei vietii fara munca fizica.(lucru rar in egiptul antic)

Scribii au fost imortalizati in numeroase statui , statuete si fresce ca o dovada a aprecierii si importantei lor in societatea egipteana



Nespekasuti, Scrib din Karnak

[http://www.hope.edu/academic/religion/bandstra/RTOT/PART3/PT3\\_F1.JPG](http://www.hope.edu/academic/religion/bandstra/RTOT/PART3/PT3_F1.JPG)



Un scrib putea fi usor recunoscut dupa atitudinea aristocratica, aspectul ingrijit si in special dupa uneltele lui specifice: o tabla mica de lemn, pensule, unelte de scris din trestie, nelipsitul sul de papirus.

Egiptenii foloseau doua tipuri de pigmenti pt scrierea pe papirusuri negru si rosu.

<http://scriptorium.lib.duke.edu/papyrus/records/614.html>

Egipt corespondenta oficiala 332-30 B.C

## Papirusul

Este un material celulozic, asemanator hartiei, care se obtineea din trestia sau stuful de papirus care crestea spontan in valea si delta Nilului.(planta sacra si simbolul Egiptului inferior)

Tehnica de obtinere era foarte simpla si consta in despicarea tulpinei plantelor si asezarea miezului acestora (un material alb bogat in celuloza si glucide) in rame din lemn in straturi successive alternand directia de asezare. Se obtineea astfel, dupa o prealabila spalare si presare in vederea uscarii, care dura aproximativ sase zile, un material usor pliabil care absorbea bine pigmentii timpului.

Inainte de a fi folosit la scris acest papirus brut care avea numeroase neregularitati trebuia slefuit de catre scib, operatiune realizata de regula cu o bucată de fildes.

## Descifrarea

Scrierii hieroglifice o datoram lui **Jean-François Champollion** ( 23 dec 1790- 4 martie 1832)

Activitatea sa este legată în special de egiptologie, domeniu care i-a adus faimă, el reușind să stabilească metoda pentru descifrarea hieroglifelor. Aceasta realizare se datorează cunoștiințelor sale deosebite în ceea ce privește limbile orientale, în special de **coptă**. În descifrarea hieroglifelor, a folosit înscrисurile de pe **piatra din Rosetta**. În 1810, într-un memoriu publicat la Grenoble, el afirmă că hieroglifele aveau calitatea de a produce sunete și în 1822, prezintă demonstrația ipotezei sale. Între anii 1828-1829, efectuează o vizită în Egipt, verificându-și teoria. Spre sfârșitul vieții sale, a funcționat ca profesor la Collège de France

Total a inceput in iulie 1799 cand tanarul ofiter Pierre Bouchard a dezgropit in localitatea fort Rashid de pe malul mediteranei un fragment de stela din bazalt negru care mai tarziu va fi denumita piatra (stela) Rosetta. Aceasta piatra are gravat cu trei scrieri diferite : greaca, demotica si hieroglifica acelasi text in limba egiptiana veche si anume un decret al regelui Ptolemeu V datand aproximativ din anul 196 i.Hc.

Champollion cunostea pe langa greaca si latina si multe limbi orientale (ebraica, armeana, araba, siriana, etiopiana, copta)

El isi da semn ca limba copta este cumva descendenta egiptenei si realizeaza ca hieroglifele pot reprezenta obiecte, stari, deci caracterul ideografic dar si sunete-foneme caracterul fonetic. El ajunge la aceasta concluzie analizand scrierea numerelor propri ale faraonilor inscrise in cartuse.

In paralel cu Champollion scrierea hierogifica este cercetata de medicul englez Thomas Young. Champollion preia si duce mai departe cercetarile lui Young

Astazi scriera egipteană este pe deplin descifrata.

Datorita minutiozitatii egiptenilor in a consemna aspecte legate in special de domnia Faraonilor avem posibilitatea de a cunoaste cu exactitate numele si perioada de domnie a nu mai putin de 33 de dinasti (30 egiptene, una persana,una macedoneana si una Ptolomeica)

Taoate aceste inregistrari acopera o perioada de aproximativ 3000 de ani incepand cu Menes unificatorul (3100-3000 I.Ch ?.) si terminand cu Cleopatra VII (51-30 i.Ch..)

Totodata avem acces la numeroase opere literare,imnuri de slava,povestiri pilduitoare, tehnici de imbalsamare etc. Acestea ne ajuta sa ne conturam o imagine clara a Egiptului antic si despre intreg Orientalul Mijlociu .

Pacat ca cea mai mare parte din scrierile egiptene au fost mistuite in incendiul bibliotecii din Alexandria.

Daca acest lucru nu s-ar fi produs poate ca intreaga noastra istorie ar arata astazi cu totul diferit ,Evul Mediu ar fi fost mai scurt iar Renasterea mai timpurie.

**Bibliografie:**

Doina Benea: note de curs Oriental Antic, 2005

Ovidiu Drimba: Istoria Culturii si Civilizatiei vol.1 Editura stiintifica si enciclopedica, Bucuresti, 1985

Marie Parsons

The History of Ancient Egyptian Writing

<http://www.touregypt.net/featuresstories/writing.htm>

Ilene Springer

The Scribe in Ancient Egypt-articol in revista online-Tour Egypt Nr 2 februarie 2001

<http://www.touregypt.net/magazine/mag02012001/magf2.htm>

Typographie & Civilisation (web site)

La pierre de Rosette

[http://www.typographie.org/trajan/champollion/champo\\_fram.html](http://www.typographie.org/trajan/champollion/champo_fram.html)

Wikipedia enciclopedie online <http://ro.wikipedia.org>

**Note bibliografice**

Ovidiu Drimba: Istoria Culturii si Civilizatiei vol.1-civilizatia si cultura egiptului antic p.111,p.114, p. 126, p. 127, p.128

[www.cartiaz.ro](http://www.cartiaz.ro) – Carti,referate,articole electronice online de la A la Z